

УРОКІ ВЫХАВАННЯ

СПАДЗЯВАННІ — ДОБРА, КАНТРОЛЬ — ЛЕПШ

М сёння сорамна. Не тое што прозвішча называецца фітаграфаваннем, але ж нават успамінаць пра свае сумніўныя «подзвігі». Таму размаўляем з бацькамі, якія ўсё ж вярнулі сабе права так завацца, на ўмовах ананімнасці. Дамаўляемся, што нават не агучваем назву канкрэтнага населенага пункта.

Скажу толькі, што размова ідзе пра Гомельскі раён. Бо менавіта тут ёсць цікавы вопыт, варты ўвагі і пераймання. Вопыт барацьбы за лёсы дзяцей, якім патрэбны сапраўдныя бацькі. З **намеснікам старшыні камісіі па справах непаўналетніх Гомельскага райвыканкама Кацярынай Рудзенкай** едем у адну з вёсак. Спыняемся каля двухпаварховіка, які мясцовы люд называе «п'яны дом». Нашы першыя героі тут і жывуць. Чакаюць нас і вельмі хвалююцца. Мужчыну 26, яго жонцы 22. Разам ужо пяць гадоў, у шлюбе афіцыйна — тры. Ёсць маленькая дачка. Што яшчэ для шчасця трэба?

— Я часта ў Расію ездзіў за работкі, — расказвае малады чалавек. — Прывозіў неблагія грошы, і так атрымлівалася, што мы добра адзначалі маё вяртанне. Людзі сталі заўважаць. Прыехала да нас праверка са школы, потым другі раз, трэці. Суседзі, відаць, расказалі. У лістападзе забралі ў нас дзіця.

Дырэктар мясцовай сярэдняй школы Таццяна Мацюшэнка гаворыць, што сужэнцы, калі асэнсавалі, што адбылося, адразу ж прыйшлі на камісію:

— Яны прызналі, што выпівалі, і казалі, што будуць рабіць усё для таго, каб вярнуць дзіця ў сям'ю. Самі прайшлі медкамісію, працаўладкаваліся, пачалі рабіць рамонт у кватэры. Сям'я пачала інтэнсіўна прыводзіць сябе ў парадак, і мы гэта ўбачылі.

— Закадзіраваліся абодва, — кажа малады бацька. — Прыйшлося, бо гэта адно з патрабаванняў. Не шкадую пра гэта. 2,5 месяца не было дзіцяці з намі, і мы сумавалі. Жонка ездзіла да дачкі ў дзіцячы дом вельмі часта, я радзей. Мы працуем цяпер на

мясцовай птушкафабрыцы. Нам далі пазыку, каб аплаціць даўгі, якія ў нас утварыліся. Дырэктар увайшоў у наша становішча. Цяпер пэўны рытм з'явіўся ў жыцці: прыйшоў з работы, дзіця забраў, пагуляў з ім, павячэралі разам...

Як яно пойдзе далей — пакуль ніхто асабліва не загадвае. Вынікі ў гэтай справе — не лічбы на паперы, а шчаслівыя вочы дзяцей. У доўгатэрміновай перспектыве. Дарэчы, тыя, хто сёння становяцца бацькамі, часцей за ўсё родам з тых самых 90-х. Іх яшчэ называюць страчаным пакаленнем. Яны нікому не былі асабліва патрэбны і не навучыліся ні весці гаспадарку, ні цаніць сапраўдныя каштоўнасці жыцця... Ім складана, з імі складана.

— Многія з іх пачалі піць, калі самі былі падлеткамі, — гаворыць Кацярына Рудзенка. — Цяпер яны нараджаюць дзяцей. Праходзяць курс лячэння, але потым зноў пачынаюць піць. Многія не ведаюць, што такое сям'я, не былі прывучаны ў дзяцінстве да самага элементарнага. Яны не разумеюць, што ў доме павінен быць парадак. У іх няма навыкаў догляду за дзіцем. Ёсць і такія, хто не п'е, але санітарны стан жылля жудасны. Вось што прыходзіцца штодзённа тлумачыць дарослым людзям. У нас усе сельвыканкамы вельмі моцна стаяць на абароне правоў і законных інтарэсаў дзяцей. Мы імкнёмся не звальваць усю гэтую складаную работу на ўстановы адукацыі, лічым, што ўсе дзяржаўныя структуры павінны займацца выяўленнем сацыяльна небяспечных сям'яў. І сельвыканкамы тут самыя першыя. На грамадскія пункты аховы права-

парадку ўскладзена вялікая работа па дапамозе такім сям'ям.

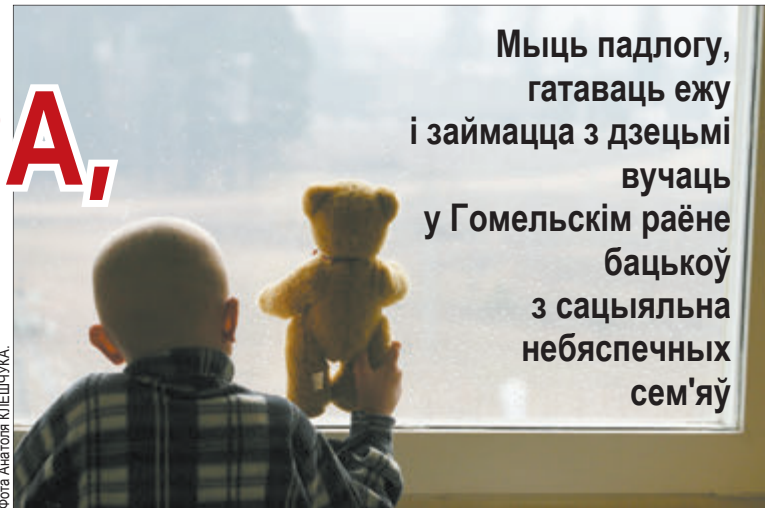
Традыцыйна, па словах Кацярыны Мікалаеўны, важную ролю адыгрываюць чалавечы фактар і грамадзянская пазіцыя асобных уплывовых людзей у раёне. Важна ўсё зрабіць своечасова: убачыць праблемы дзіцяці, абараніць яго правы, не прайсці міма.

— Мы пэўны час таму забіралі траіх дзяцей у Цярэшкавіцкім сельсавеце. Там максімальна падключыўся да работы з гора-бацькамі тагачасны кіраўнік прадпрыемства. Тады дзякуючы яго пазіцыі сям'і цалкам адрамантавалі дом, купілі мэблю, нават новую агароджу з металапрофілю паставілі. Іх узялі на работу. Яны прайшлі курс лячэння ад алкагольнай залежнасці. Сям'я аднавілася.

«Некаторыя менавіта дзякуючы гэтаму дэкрэту ўпершыню ў жыцці атрымалі работу, а некаторыя — нават станючыя водгукі па месцы працы.»

Такім чынам і рэалізоўваецца Дэкрэт «Аб дадатковых мерах па дзяржаўнай абароне дзяцей у неўладкаваных сям'ях». Дакумент між тым працуе ўжо адзінаццаты год. Тыя, хто знаёмы з ім не толькі на паперы, сцвярджаюць, што актуальнасць не страчана. Старшыні сельвыканкамаў адразу ж паведамляюць пра сітуацыю, калі яна патрабуе ўмяшання дзяржавы.

— У нас вельмі добра ажыццяўляецца такая работа на тэрыторы-

Фота Анатона КІЕШЧУКА

Мыць падлогу, гатаваць ежу і займацца з дзецьмі вучаць у Гомельскім раёне бацькоў з сацыяльна небяспечных сям'яў

ях Улукаўскага і Прыбыткаўскага сельсаветаў, — падкрэслівае Кацярына Мікалаеўна. — Там старшыні з актыўнай грамадзянскай пазіцыяй. Калі мы адбіраем дзяцей, старшынёй райвыканкама ўзгадняецца індывідуальны план па абароне правоў дзіцяці. У яго ўключаны ўсе меры прафілактыкі. Мы падрабязна прапісваем нават дробязі. Накшталт: мыць падлогу, пераклеіць шпалеры, прыбіць плінтусы, памыць столь... Даём рэальныя шанцы дзецям, і іх бацькамі. Бо, калі б не Дэкрэт № 18, мы павінны былі б адразу ж патрабаваць пазбаўлення бацькоўскіх правоў. У такім выпадку сацыяльнага сіроцтва было б нашмат больш. А шэсць месяцаў — гэта сур'ёзны тэрмін. З вопыту: калі чалавек за гэты час адразу робіць вывады, ён і надалей будзе імкнуцца змяніць сітуацыю. Некаторыя менавіта дзякуючы гэтаму дэкрэту ўпершыню ў жыцці атрымалі работу, а некаторыя — нават станючыя водгукі па месцы працы.

На вёсцы ўсе ведаюць адно аднаго і гэта дапамагае часам папярэдзіць сапраўдную бяду. Кацярына Рудзенка ўспамінае выпадак, які адбыўся ўжо даўно, і толькі дзякуючы пільным суседзям сітуацыя тады не закончылася трагічна:

— Некалі суседзі патэлефанавалі і паведамлілі, што дні два не бачаць матулю з дзіцем. Мы паехалі з участковым інспектарам і ратавальнікам па ўказаным адрасе. Дом нам не адчынялі. Калі адкрылі — бацькі валяліся п'яныя, а маленькае дзіця грызла гарбузовае насенне, бо ў хаце больш не было чаго есці. А калі б людзі не паведамлілі?

...Тым часам пад'язджаем да шматдзетнай матулі, якая курыць на ўваходзе ў пад'езд. Цяпер — цвярозая. У жанчыны ёсць муж, які працуе кухарам, і пяць цудоўных дзяўчынак: ад двух да чатырнаццаці гадоў. Дырэктар школы

Таццяна Мацюшэнка кажа, што старэйшыя дзяўчынкі ва ўстаноў адукацыі — актывісткі і спартсменкі. Ім вельмі сорамна, калі іх матуля сыходзіць у запой.

— Я магу не выпіваць і год, і два, і ўвогуле, — упэўнена шматдзетная маці. — Але потым магу сарвацца... Не памятаю, з чаго. Апошні раз ці то дзень нараджэння нечы быў, ці то кум прыехаў, якога даўно не бачыла... Я думала, што вып'ю піва і ўсё, але не атрымалася. У запой пайшла... Дзеці былі ў мамы. У кастрычніку 2017 года запісалі мяне ў сацыяльна небяспечныя.

— А да мяне ў камісію тым часам адразу ж прыйшоў матэрыял з міліцыі, што ў вёсцы прапала шматдзетная матуля, — гаворыць Кацярына Рудзенка.

— З кастрычніка перастала выпіваць, закадзіравалася, — далей расказвае сваю «гісторыю» маці пяцёрых дзяўчатак. — Пакуль мяне тут, у вёсцы, угаворвалі не піць — яшчэ не даходзіла, а вось калі на ўзроўні раёна камісія разабрала... Мне не трэба выпіваць увогуле, бо я не ўмею. Трымацца буду за дзяцей — каб не трапляць больш у такую сітуацыю.

Абяцанні, канешне, можна слухаць, але сачыць трэба ў абодва бакі і надалей, — менавіта так лічыць Кацярына Рудзенка. Яна ўпэўнена, што гарантыйна-конт такіх сям'яў ніхто не дасць. Спадзяванні — добра, а пільны кантроль — яшчэ лепш.

Праблем у справе выхавання, тым больш сацыяльна небяспечных дарослых грамадзян — больш, чым трэба. І ўсё ж лічбы гавораць за тое, што работа, якая мэтанакіравана вядзецца — не дарэзная. У Гомельскім раёне ў 2007 годзе было прызнана, што 380 дзетак са 194 сям'яў знаходзяцца ў сацыяльна небяспечным становішчы. Цяпер на ўліку — 243 дзіцяці са 167 сям'яў.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

✓ **На Гомельшчыне ў параўнанні з 2008 годам, калі актыўна запрацаваў Дэкрэт № 18, значна паменшылася колькасць дзяцей у сацыяльна небяспечным становішчы. 6890 было тады і 4689 — цяпер.**

✓ **Вядзецца работа, накіраваная на памяншэнне сацыяльнага сіроцтва і ўладкаванне дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, на сямейныя формы выхавання. Калі ў 2007 годзе ў вобласці было толькі пяць дамоў сямейнага тыпу, то цяпер іх 46.**

✓ **За апошнія 10 гадоў у тры разы паменшылася колькасць злачынстваў, якія здзейснілі непаўналетнія. Больш чым удвая скарацілася і колькасць дзяцей, якія загінулі ад знешніх прычын.**

КАМПЕТЭНТНА

Няма жадання — ніхто не дапаможа

Наталля МЫСЛІУЧЫК, дэпутат Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў і галоўны ўрач 36-й гарадскога паліклінікі, упэўнена, што малых варта пакідаць з біялагічнымі бацькамі і змагацца за сям'ю да апошняга.

Для кожнага дзіцяці, згодна з Дэкрэтам № 18, пасля выяўлення ў сям'і небяспечнага становішча распрацоўваецца індывідуальны план работы.

У залежнасці ад узросту малага медыцынскія супрацоўнікі наведваюць жыллё раз на тыдзень, пакуль немаўляці няма года. Раз на два тыдні — пакуль дзіцяці не споўніцца тры, пасля — раз на месяц.

— Мы заўжды даём бацькам шанец захаваць сям'ю. Але можам і ў сем раніцы прыйсці, і ў восем вечара, каб бацькі ведалі, што яны пад кантролем.

Калі ж маці і бацька ўсё роўна п'юць ці прымаюць наркатыкі, можа паўстаць пытанне пра адабранне малых.

Тое ж можа здарыцца, калі яны не выконваюць свае абавязкі: дзіця някормленае, неадзетае, няматае.

Тым не менш, нягледзячы ні на якія ўмовы (у межах дапушчальных), дзіцяці ўсё роўна лепш з бацькамі, лічыць дэпутат:

— Адабранне з сям'і — гэта заўжды вялізны стрэс для дзіцяці. Лепш лішні раз напужаць бацькоў, пагражаючы адабраннем малага, каб яны ўсё ж заварушыліся і нешта зрабілі. Мы ведаем, як такія дзеці любяць сваіх мам і бясконца пакрываюць іх, хлусяць, каб падаць усё ў найлепшым свеце.

Няма аўтакрэсла — не выпішучь з раддома, няма вагаў — забяруць немаўля. Па такім прынцыпе падыходзяць да бацькоў у Амерыцы. Там іх не ўгаворваюць і не пераконваюць даглядаць уласных дзяцей. Не ведаеш, як гэта рабіць — дзіця забяруць і аддадуць іншым людзям. А вось у многіх нашых бацькоў адказнасць за сваё дзіця проста не сфарміравана. За час цяжарнасці яны не паспяваюць падрыхтавацца да яго нараджэння, не ведаюць, як клапаціцца пра немаўля. Яны часта здольны перакладаць адказнасць

на медыкаў, выхавальнікаў, настаўнікаў: маўляў, тыя прыйдуць, усё пакажуць і дапамогуць.

— Цяжарным недастаткова толькі наведваць некалькі абавязковых лекцый пры паліклініцы і паслухаць пра падрыхтоўку да родаў. Карысна больш паглыблена рыхтавацца да нараджэння дзіцяці, каб ведаць, што цябе чакае, і праходзіць курс у спецыяльных школах для маладых бацькоў.

Дапамагчы сям'ям з ярлыком «сацыяльна небяспечныя» захаваць сваіх дзяцей можна толькі праз іх уласнае жаданне. Ніякія адміністрацыйныя ўздзеянні не дапамогуць.

— Не трэба адбіраць дзяцей толькі таму, што ў небяспечнай сям'і «можа нешта здарыцца». А можа, і не здарыцца, — упэўнена дэпутат. — Чым у такіх бацькоў узмацніць адказнасць, чым пакараць за паводзіны? Даць штраф? Але ў іх і так не хапае сродкаў набыць самае неабходнае. Гэтым толькі дзіцяці горш зробіш. Галоўнае, каб у бацькоў было жаданне стаць лепшым. Калі яго няма — нічога не дапаможа.

Ірына СІДАРОК.